

APUNTS D'ANTROPONÍMIA MASCULINA DE MONT-ROIG DEL CAMP, SEGONS UN CADASTRE DE L'ANY 1755¹

Ferran JOVÉ i HORTONEDA

A TALL D'INTRODUCCIÓ

La vila de Mont-roig del Camp forma part de la comarca del Baix Camp, segons la divisió territorial actualment vigent, i s'ubica al sector meridional de la gran regió natural coneguda com el Camp de Tarragona. El seu terme té una extensió de 63'19 km² i s'estén entre dues rieres: la de Riudecanyes, al nord-est, i el riu de Llastres, al sud, amb prop d'11 km lineals de costa que bat la mar Mediterrània; per l'interior és limitat pels contraforts de les serres de Llaberia i de Colldejou.

Cap a mitjan segle XVIII -l'època del document cadastral que ens servirà de base per a aquest breu estudi antroponímic-, a la vila de Mont-roig se li atribuïen 231 cases que farien uns 1.155 habitants, segons les dades aportades per Iglésies².

El conjunt de contribuents que es relacionen en el Cadastre de 1755 és de 345 en total, tots els quals actuaven -evidentment- de caps de casa. D'aquesta xifra, però, cal segregare-ne 79, que eren els terratinents de diversos pobles del veïnat (i alguns de més allunyats: Reus, la Selva del Camp i Barcelona), que tenien terres a Mont-roig, i alguns, pocs, casa i tot.

En aquest article prescindirem, doncs, d'aquests 79 terratinents, els noms dels quals no pertanyien a la població mont-roigenca, amb una procedència diversa (12 pobles i ciutats en total), cosa que desvirtuaria el sentit monogràfic que ens hem proposat. Restats, doncs, els 79 terratinents, la vila comptava aleshores amb 266 caps de casa, alguns dels quals només cotitzaven per personal, perquè no devien tenir ni terra ni casa ni cap mena d'animal; uns altres que tenien terra -poca- però no tenien casa (devien anar a lloguer), i encara uns altres que només tenien casa. No cal dir que també hi havia qui tenia de tot i uns altres que en tenien molt, de tot. Per al nostre estudi, però, són detalls dels quals podem prescindir.

La mostra la concretarem, doncs, en els noms (prenom, cognom i renom -renom en els casos que n'hi hagi) dels 266 caps de casa que residien al municipi, 55 dels quals eren vídues, grup que representava la fotesa del 20'676% del total dels noms inscrits. De totes aquestes vídues, només una és inscrita amb el seu nom de bateig: Anna (Ana), però el cognom (Pinyana) devia ser el del seu difunt marit. Com era costum a l'època, totes les altres són inscrites amb el prenom i el cognom dels seus

marits traspassats, precedits de la partícula indicativa de la seva condició “Vda. de...”, sempre abreujada.

Per aquest motiu hem intitulat el nostre article “Apunts d’antroponímia masculina”, per la quasi total absència de noms femenins, llevat de la viuda Anna, en aquesta relació cadastral. Tot això fa d’aquest treball una mostra parcial i limitada, simplement orientativa, de l’antroponímia mont-rogenca, sense cap mena de pretensió de treball estadístic, ja que, com s’ha explicat, només s’ha pogut treballar sobre una part de la població i encara sobre una part, també, els caps de casa, de la població masculina. Tot i aquestes limitacions, creiem que val la pena publicar aquesta mostra parcial d’antroponímia masculina. I si creiem que val la pena és perquè la relació que presentem ofereix una remarcable riquesa onomàstica, car els 266 inscrits que inclou duen 42 prenom diferents (43 si hi incloem la viuda Anna), 9 dels quals són compostos, i encara més diversitat de cognoms, amb 114 varietats. Pel que fa als renoms, la mostra és força migrada, però també els relacionarem.

PRENOMS

De la relació efectuada, es constata que *Josep* (sempre escrit “Joseph”) és el que s’hi enregistra més sovint, amb un total de 53 aparicions, que representen el 19’92%; segueix darrere seu *Joan*, amb 49 registres i el 18’42%; ja a més distància segueix *Francesc* amb 28 inscripcions (10 “Fran[cesc]h” i 18 “Franc[isc]o”), amb el 10’53%; *Miquel*, amb 21 aparicions i el 7’89%; ve en cinquè lloc *Pere* (sempre “Pera”), que surt 16 vegades, el 6’02%; segueix *Jaume*, que trobem 14 vegades (4 de les quals “Jauma”), i el 5’26%; de 7 enregistraments hi consten *Antoni* (“Anton” 3), *Isidre* (“sempre “Isidro”) i *Ramon* (“Remon” 2), el 2’63% cadascun; *Gabriel* (“Grabiell”), *Pau* i *Rafel*, que ocupen el vuitè lloc amb 5 inscripcions cadascun i l’1’88%; ja amb només 4 cites trobem *Agustí* i *Baptista* (“Batiste” 2 i “Baptiste” 2), *Manuel* (“Emanoel” 2 i “Manoel” 2) i l’1’5%; segueix *Sebastià* amb tres assentaments (“Sebastia” 1 i “Sebastá” 2), i un 1’13%; de 2 inscripcions vénen *Andreu*, *Guillem*, *Lluís* (“Luis” 1 i “Llois” 1), *Mateu* (“Matheu”), *Pasqual*, el compost *Pere Joan* (“Pera Joan”) i *Tomàs* (“Thomas” 1 i “Tomás” 1); i d’un sol registre són tots els que segueixen: *Baltasar* (“Belteza”), *Bernat*, *Blai*, *Cristòfol* (“Christofol”), *Domingo*, *Felip* (“Falip”), *Ignasi*, *Jacint* (“Jecinto”), *Nicolau*, *Salvador* (“Salvado”), *Vicenc* (“Visent”), onze en total que representen, en conjunt, el 4’135%.

També els següents noms compostos apareixen una sola vegada: *Joan Baptista* (“Joan Batiste”), *Joan Carles* (“Joan Carlos”), *Joan Pau* (“Joan Pau”), *Josep Carles* (“Joseph Carlos”), *Josep Simeó* (“Joseph Samion”), *Pau Joan* (“Pau Joan”), *Pere Josep* (“Pera Joseph”), *Pere Pau* (“Perepau”). Són 8 en total, més el *Pere Joan* que hem vist abans amb dues inscripcions.

COGNOMS

La llista de cognoms és força més variada que la de prenom, ja ho hem dit, i dels 266 caps de casa que formen la relació documental, surten 114 noms diversos, amb una llista de 60 cognoms que només apareixen una sola vegada. Trobem *Martí*

com a cognom més emprat, amb només 11 inscripcions, que representen el 4'14%; segueixen amb 10 registres *Bargalló* ("Bergallo" 9 i "Barguello" 1) i *Nolla* (1 "Nolle), amb el 3'76%; vénen a continuació, amb 9, *Pujol* i *Soler*, el 3'38%; amb 8 anotacions només apareix *Munter* (3 "Munte" i 4 "Munter"), 3'007%; de 7 anotacions *Jordi* i *Savall* (4 cops "Sevall"), el 2'63%; amb 5 inscripcions apareixen *Boronat* ("Borenat"), *Borràs* ("Borás"), *Ferrer* ("Farre"), *Figueres*, *Gassó* ("Gasso") i *Mestre*, l'1'88%; només amb 4 citacions trobem *Alzina* ("Alsina"), *Aragonès* (3 "Aregones") i 1 "Aragones"), *Cabrer* (2 "Cabre"), *Cerdà* ("Serdá" 3 i "Serda" 1), *Fortuny*, *Macià* ("Masiá"), *Marcó* ("Marco" 3) [fem figurat aquest cognom com a mot agut i no pla, perquè així existeix actualment], *Nuet* i *Prous*, que representen l'1'5%; segueixen amb 3 inscripcions *Benages* ("Benatges"), *Blanc* ("Blanch"), *Dalmau* ("Delmau"), *Florit*, *Miralles*, *Pallarès* ("Pallares"), *Roca*, *Tost* i *Vandellòs* (2 "Vandellos"), que fan l'1'13%; amb només dos assentaments cadascun hi figuren els 21 següents: *Aguiló*, *Aleu*, *Arnal*, *Bonet*, *Comte*, *Farratges*, *Llaberia* ("Llebaria"), *Lluís* (1 "Luis" i 1 "Llois"), *Noguers* ("Nogues"), *Pallejà* ("Palejá"), *Pasqual* (1 "Pesqual"), *Pellisser* ("Palliser"), *Pujals*, *Roig*, *Salvador* (1 "Salvado"), *Seó* ("Cedo i Sado"), *Toda*, *Vidal*, *Vidiella*, *Vilar* ("Vilá"), i *Vilalta* ("Vilalte"), que tots plegats representen el 7'89%. I ja, finalment, amb una sola inscripció hi apareixen els 60 següents: *Adell*, *Adrian*, *Alberic* ("Alberich"), *Alonso*, *Amorós* ("Amoros"), *Anglès* ("Angles"), *Arnella*, *Badia*, *Bernabé* ("Bernabe"), *Castells*, *Català* ("Catalá"), *Ciuret*, *Clariana*, *Colom*, *Cornador* ("Cornado"), *Domènec* ("Domenech"), *Eloi* ("Heloi"), *Escoda*, *Escrivà* ("Escrivá"), *Espanyol*, *Espigó*, *Font*, *Fontana*, *Fontcuberta*, *Freixes*, *Gairal*, *Gil*, *Gombau* ("Gonbau"), *González* ("Gonzales"), *Grifoll*, *Hortonedà* ("Hurtunedà"), *Iglésies* ("Itglesias"), *Llobet*, *Manyosa*, *Margalef*, *Marquès* ("Marques" -suposem que ha de ser un mot agut), *Mas*, *Maseres*, *Muyo* (potser caldria ortografiar "Molló"), *Oliva*, *Oliver* ("Olive"), *Oriol* ("Horiol"), *Orpi* ("Horpi"), *Perelló* ("Parello"), *Pinyana*, *Pio*, *Pomés*, *Prats* ("Prats"), *Punyet*, *Ricard* ("Ricart"), *Rius*, *Rovira*, *Santgenís* ("Sengenís"), *Sastre*, *Soldevila*, *Subirac* ("Subirach"), *Targa*, *Trilles*, *Vernis*, *Vicent* ("Visent"), que tots els 60 junts representen el 22'56%.

RENOMS

Contràriament al que acostuma a passar en la majoria d'aquests documents cadastrals, es detecten pocs renoms. Dels 39 que hem considerat que ho eren, o que hi figuren com a apel·latiu de distinció, només 32 corresponen al municipi de Montroig i aquests seran, doncs, els que reportarem en el nostre article. Com que quasi tots són d'una sola aparició, prescindirem dels percentatges, si de cas direm que els 32 noms que hem localitzat, en total, representen només el 12'03%, un percentatge que ens sembla, insistim, força baix. La relació la donem per ordre alfabètic i només afegirem el nombre de registres en el cas que surtin més d'un cop: *Alabona*, *Apotecari* (2) [hi devien ser d'ofici], *Baltasar* ("Baltezà"), (2), *Bessó* ("Bassó"), *Boter* ("Buter"), *Carrer de la Coma* ("Cre. Coma"), *Carrer de l'Hospital* ("Cre. hospital"), *Carrer Major* ("Cre. Majó"), *Coc* ("Coch"), *Corbera*, *Crac* ("Crach"), *Dia Dos* ("Diados"), *Fuster* ("Fuste") [potser ho era d'ofici], *Janaco*, *Josep* ("Joseph"), *Maó* ("Mahó"), *Mano*, *Mitger* ("Miger"), *Moc* ("Moch"), *Paisano* ("Peixano"), *Pescador*

(“Pescador”) [potser ho era d’ofici], *Pica* (“Pica”), [possiblement del carrer de la Pica], *Pistola*, *Po Dolç* (“Po Dols”), *Roc* (“Roch”), *Sastre* (3) [potser ho eren d’ofici], *Troneta* (“Tronete”) i *Tolit* (“Tulit”). Aquest darrer només pagava tribut per la casa; ni per personal, ni per terres, ni per ramats, no se li consignava res, cosa que ens ha fet pensar que el mot “tulit” hi era més un aclariment, una constatació, perquè es devia tractar d’un impossibilitat, més que d’un renom pròpiament dit. D’aquest conjunt de 32 renoms, volem fer notar els quatre castellanismes que hem detectat: Alonso (Alfonso), Pio (Pius), Mano (afèresi de ‘Hermano’) i “Paisano” (Paisà).

NOTES

1. Copia del Real catastro per Manor dels Individuos dela vila de Monroig, y terratinents, corregiment de tarragona per lo any 1755. AHAT. Caixa: Cadastres S.XVIII, plec núm. 23.
2. IGLÉSIES I FORT, Josep. *Síntesi de població del Baix Camp a partir del segle XIV*, IV Assaig. Edicions del Centre de Lectura. Reus, 23 d’abril del 1980.